

Артур Конан Дойл

СПОГАДИ ПРО ШЕРЛОКА ХОЛМСА

**ОСТАННЯ
СПРАВА**

ТА ІНШІ ІСТОРІЇ

Переклад з англійської

Київ
"ЗНАННЯ"

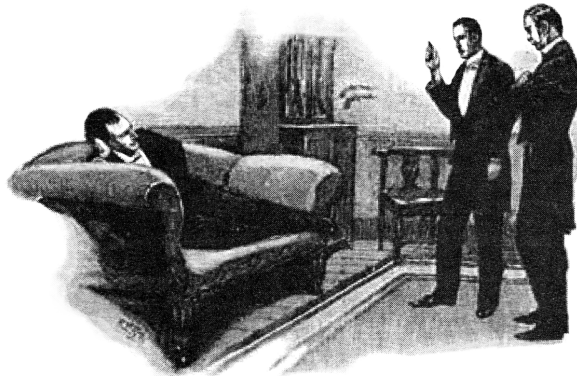
РЕЙГЕТСЬКІ СКВАЙРИ

Це був той час, коли здоров'я мого друга містера Шерлока Холмса ще не встигло цілком відновитися після перенапруження, спричиненого низкою непростих розслідувань навесні 1887 року. Однак весь той переполох із Нідерландсько-Суматранською компанією та грандіозними махінаціями барона Мопертюї ще доволі свіжий у пам'яті суспільства й надто вже тісно пов'язаний із політикою та фінансами, щоб бути описаним у цій збірці оповідань. Тим не менше, саме ті події манівцями вивели мого друга на слід непересічної та запутаної справи, яка подарувала йому можливість випробувати силу ще одного виду зброї з численного арсеналу, котрий слугував йому в нескінченній боротьбі зі злочинцями.

Звертаючись до своїх нотаток, я пригадую: чотирнадцятого квітня я одержав телеграму з Ліона, у якій повідомлялося, що Холмс лежить хворий у готелі "Дюлон". Не минуло й доби, як я вже сидів біля його ліжка та переконався з полегшенням, що нічого серйозного прояви недуги не віщували. Однак розслідування, яке тяглося більше двох місяців, підірвало

навіть його залізне здоров'я, тим більше що моему другові доводилося працювати не менше п'ятнадцяти годин на день, а не раз, як він мені зізнався, йому не вдавалося перепочити і п'ять днів поспіль. Блискуча перемога, що стала винагородою його зусиль, не могла врятувати від цілковитого виснаження, і поки Холмсове ім'я гриміло по всій Європі, а його кімнату буквально по коліно завалили вітальними телеграмами, я знайшов його тут у полоні найтяжчої нудьги. Ні усвідомлення того, що він домігся успіху там, де зазнала поразки поліція трьох країн, ні перемога по всіх фронтах над найспритнішим шахраєм Європи — ніщо не могло вивести його зі стану пригнічення.

Три дні потому ми разом повернулися на Бейкер-стріт; втім, було очевидно, що моему другові більше пішла б на користь зміна обстановки, та й сам я знаходив немало принад у тому, щоб весняної пори провести тиждень за містом. Мій давній приятель полковник Хайтер, якого я лікував під час війни в Афганістані, купив будинок поблизу містечка Рейгет у графстві Суррей і вже не раз запрошував мене в гості. Під час останньої зустрічі він зауважив, що буде радий і моему другові, якщо той погодиться зі мною поїхати. Знадобилося трохи дипломатії з мого боку, і Холмс усвідомив, що нас запрошують у холостяцький дім, де він матиме цілковиту свободу, а тому пристав на цю пропозицію, і вже за тиждень після повернення з Ліона ми опинилися під дахом господи полковника. Хайтер був бравий старий вояка, обійшов півсвіту, і незабаром виявилось, як я і очікував, що з Холмсом він мав чимало спільного.

Увечері після обіду на новому місці ми сиділи в кабінеті полковника. Холмс розлігся на дивані, а Хайтер показував мені свою невелику колекцію східної зброї.

— А між іншим, — раптом зауважив він, — гадаю, мені варто було б прихопити з собою нагору один з револьверів на випадок тривоги.

— Тривоги? — здивовано перепитав я.

— Так, у нас тут неспокійно останнім часом. Будинок старого Ектона, одного з найбільших у графстві багатіїв, пограбували минулого понеділка. Обійшлося без великих збитків, але злодії досі на свободі.

— І жодних слідів? — примружився Холмс.

— Поки не знайшли. Але це так, дрібничка, один з крихітних провінційних злочинів, який вам, містере Холмсе, видасться не вартим уваги після того грандіозного міжнародного розслідування.

Холмс відмахнувся від похвали, хоча й дозволив собі задоволену посмішку.

— А чи не було все-таки якоїсь цікавої деталі?

— Як на мене, нічого. Грабіжники обнищпорили бібліотеку, але здобич не вартувала тих зусиль. Усе було перевернуте догори дригом, вивернуто вміст шухляд і шаф — а в результаті зникли лише том Гомера в перекладі Поупа, пара позолочених підсвічників, прес-пап'є зі слонової кістки, маленький дубовий барометр і клубок ниток.

— Що за чудернацький набір! — вигукнув я.

— Та, видно, ті хлопці просто згребли перше, що трапило до рук.

— Поліція графства мала б зробити з цього висновки, — пробурмотів Холмс з дивана. — Адже цілком зрозуміло, що...

Проте я застережливо підняв палець.

— Ви сюди приїхали на відпочинок, мій любий друже. Заради Бога, не беріться за нову роботу, доки у вас нерви геть розхитані.

Холмс на те знизав плечима, глянув на полковника з комічною смиренністю, і розмова поступово зійшла на менш тривожні теми.

Проте всім моїм професійним зусиллям судилося зійти нанівець, бо наступного ж ранку нова справа втрутилася в наше життя таким чином, що ігнорувати її далі стало неможливо, і наша замиська гостина обернулася неочікуваними пригодами. Ми саме снідали, коли примчався дворецький полковника, забувши від хвилювання всі правила етикету.

— Ви вже чули, сер? — задихаючись, вигукнув він. — Там, у Канінгемів, сер!..

— Знов пограбування! — скрикнув полковник, не донісши чашку з кавою до рота.

— Вбивство!

— Боже правий! — полковник присвиснув. — Кого ж убито? Мирового суддю чи його сина?

— Обое живі, сер. Загинув Вільям, візник. Куля влучила в самісіньке серце, сер, одразу насмерть.

— Але хто це міг зробити?

— Грабіжник, сер. Вистрілив і дав драла, тільки його й бачили. Встиг лише розбити вікно в коморі, коли Вільям кинувся на нього й поплатився життям за хазяйське майно.

— Коли це сталося?

— Сьогодні вночі, сер, близько дванадцятої.

— А, тоді ми пізніше туди навідаємось, — мовив полковник, знову спокійно беручись за сніданок. — Кепські справи, — додав він, коли дворецький вийшов. — Він тут у нас найповажніший чоловік, старий Канінгем, і дуже порядна людина. Не знаю, як він це витримає: бідолаха Вільям чесно прослужив йому стільки років. Схоже, це були ті самі грабіжники, що вдерлися до Ектона.

— І викрали ту вельми своєрідну колекцію, — задумливо сказав Холмс.

— Саме так.

— Гм! Справа може виявитись найпростішою в світі, але все ж на перший погляд у ній є дещо цікаве, чи не так? Здавалося б, провінційна банда грабіжників повинна міняти місце своїх злочинних діянь, а тут обнесли дві хати, як це зветься в їхніх колах, по сусідству, протягом кількох днів. Коли ви говорили вчора про застережні заходи, пригадую,

мені спало на думку, що сюди будь-який злодій чи злодії Англії звернули б увагу в найостаннішу чергу, — і от виходить, що я все ще багато чого не розумію.

— Як на мене, це має бути хтось із місцевих, — зауважив полковник. — Тоді нічого дивного в тому, що він обрав маєтки Ектона й Канінгема: вони ж бо найбільші в околиці.

— І найбагатші?

— Ну, так би воно й було, якби їхні власники не судилися впродовж кількох років — гадаю, це з обох висмоктало немало крові. Старий Ектон претендує на половину земель Канінгемів, і адвокати вже добряче нагріли на тому руки.

— Ну, якщо злодій тутешній, то зловити його буде не так і важко, — позіхнув Холмс. — Усе гаразд, Вотсоне, я не маю жодного наміру втручатись.

— Інспектор Форестер тут, сер, — оголосив дворецький, прочинивши двері.

До кімнати ввійшов поліцейський, розумний і жвавий на вигляд юнак.

— Доброго ранку, полковнику. Пробачте за таке вторгнення, але нам стало відомо, що у вас гостює містер Холмс із Бейкер-стрит.

Полковник вказав на мого друга, й інспектор вклонився.

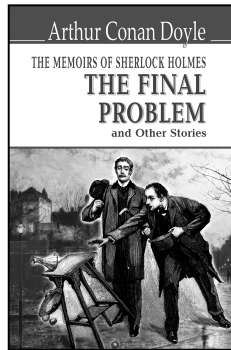
— Ми подумали, містере Холмсе, що ви захочете приєднатися до цього розслідування.

— Фортуна не на вашому боці, Вотсоне, — промовив той крізь сміх. — Ми саме обговорювали цю справу, коли ви прийшли, інспекторе. Мабуть, ви зможете нам повідомити деякі подробиці?

Зміст

Рейгетські сквайри (переклад Олександри Зімко)	3
Горбань (переклад Олександри Зімко)	32
Постійний пацієнт (переклад Катерини Рябовол)	59
Грек-перекладач (переклад Катерини Рябовол)	85
Морський договір (переклад Вікторії Маренко)	114
Остання справа (переклад Олександри Зімко)	162

Arthur Conan Doyle

**THE MEMOIRS
OF SHERLOCK HOLMES:
THE FINAL PROBLEM
AND OTHER STORIES**

Київ : Znannia, 2020. —
190 p. — (English Library).

Для тих, хто читає світову літературу мовою оригіналу, пропонуємо книгу Артура Конана Дойла “Спогади про Шерлока Холмса: Остання справа та інші історії” англійською мовою без скорочень та адаптації.

Усі книги серій “English Library” і “American Library” виходять друком мовою оригіналу та у перекладі українською. Розташування тексту твору на сторінках видання англійською відповідає їх розміщенню у книзі українською мовою.

Книги цих серій можна придбати у кращих книгарнях України, передплатити у будь-якому відділенні поштового зв'язку або замовити на сайті нашого видавництва: www.znannia.com.ua.

Передплатні індекси:

74072 — “English Library” (англійською мовою);

21877 — “English Library” (українською мовою);

10174 — “American Library” (англійською мовою);

10654 — “American Library” (українською мовою).